



HANDLINGSPLAN FOR INTEGRERING OG INKLUDERING AV FLYKTNINGER 2025-2028

VEDTATT I KOMMUNESTYRET

8. OKTOBER 2025

HEMSEDAL KOMMUNE



Forord	2
Innledning.....	2
Nasjonale og kommunale hovedmål for integrering av flyktninger	3
Definisjoner	3
2. Status	5
Befolkningssammensetning.....	5
Økonomi	7
3. Integrering gjennom kvalifisering og hverdagsintegrasjon	8
3.1 Integrering gjennom kvalifisering	8
3.2 Hverdagsintegrasjon	11
Samfunnsdeltakelse.....	11
Barns beste i integreringen.....	12
4. Organisering, ansvar og tiltak	13
4.1 Sektoransvar - samhandlingsmodell	13
5.0 Beskrivelse, mål og tiltak av tjenestene inn mot flyktninger	14
Integreringstjenesten	14
Helse- og omsorgssektoren.....	15
Eiendom (bolig).....	17
Nav Hallingdal	17
Arbeidsinkludering gjennom andre aktører	18
Barnehagene	18
Hemsedal skole	19
Gol voksenopplæring	19
Videregående skole - Fylkeskommunen	20
Hallingdal Karrieresenter.....	21
Kulturetaten	21
5 Vedlegg	22
Vedlegg 1: Lov- og forskriftsbestemte virkemidler for integrering av flyktninger.....	22
Oversikt over lover og forskrifter – bosetting og integrering av flyktninger	23
Vedlegg 2 Tilskuddssatser, virkemiddel og mål	24

Forord

For å sikre at flyktninger blir godt integrert og inkludert i vårt lokalsamfunn, er det nødvendig med en strukturert og målrettet handlingsplan. Med et godt kunnskapsgrunnlag for hva tjenestene bidrar med og ser behov for, vil prosesser og debatter for hva vi bør ha fokus på videre, bli mest mulig faktabaserte.

Flyktninger møter ofte mange utfordringer når de ankommer et nytt land, inkludert språkbarrierer, kulturelle forskjeller og mangel på nettverk. En handlingsplan hjelper oss å adressere disse utfordringene systematisk og ved å tilby kvalifiseringstiltak, støtte i hverdagen og skape muligheter for aktiv deltakelse i samfunnsliv og ikke minst jobbmuligheter. Ved å ta et felles samfunnsansvar for integrering, kan vi bygge et sterkere, mer inkluderende samfunn der alle innbyggere har like muligheter til å bidra og trives.

Visjon for vår kommune er at alle flyktninger godt integrert og får bruke sine ferdigheter og ressurser til beste for seg selv, sin familie og lokalsamfunnet.

Gjennom dialog med flyktningene kan deres ønske oppsummeres i tre ønsker; arbeid, mobilitet og bolig.

Denne handlingsplanen er utarbeidet med innspill fra alle relevante sektorer, frivillige lag og organisasjoner både gjennom skriftlige innspill og FORMS-undersøkelser og har blitt lagt på høring.

Bjarte Reve
Kommunedirektør

Innledning

Hemsedal kommune har en lang tradisjon for mottak av flyktninger. Mange husker de store gruppene av flyktninger fra Bosnia og senere fra Kosovo eller de afghanske mindreårige som i nyhetene ble omtalt som oktoberbarna. Det har vært stort engasjement både fra lag og organisasjoner, privatpersoner og på politisk nivå. Mange har lagt ned en betydelig innsats for at flyktningene skulle bli tatt godt imot. «Ta vel imot flyktningane» stod det å lese i Hallingdølen 9. september 1993 da Hemsedal hadde tatt imot 119 flyktninger fra Bosnia.

Integrering av flyktninger er en viktig oppgave for Hemsedal. Flyktninger representerer en verdifull ressurs som kan bidra med mangfold og kompetanse som kommunen trenger. I en aldrende befolkning øker behovet for helse- og omsorgstjenester, mens innvandring kan stimulere til vekst.

Ved å følge denne handlingsplanen vil vi lykkes. Ved å tilby tilpassede tjenester og aktiviteter og gjennom samarbeid med lokale krefter, kan vi sørge for en god integrering.

Integreringsperspektivet er en viktig del av kommunens strategiske planlegging og tjenesteutvikling. Det er viktig med en felles forståelse av integrasjonsprosessen og målsettingene, samt sektoransvaret.

Kommunen må løpende vurdere hvilke rutiner og virksomhetsplaner det er behov for, for å lykkes i integreringsarbeidet. Det er viktig å heve kompetansen og sørge for god

informasjonsdeling for bedre samhandling og flyt i arbeidet med flyktninger i kommunens tjenester.

Nasjonale og kommunale hovedmål for integrering av flyktninger

De nasjonale mål for bosetting av flyktninger er beskrevet i lover og forskrifter, se vedlegg 1. De kan oppsummeres i følgende punkter:

Nasjonale mål

1. Rask overgang til arbeid eller utdanning

Hovedformålet med introduksjonsprogrammet er å gjøre deltakerne i stand til å forsørge seg selv så tidlig som mulig

2. Samfunnsdeltakelse og tilhørighet

Flyktninger skal bli aktive deltakere i samfunnet – sosialt, økonomisk og kulturelt

3. Likeverdige offentlige tjenester og rettigheter

Flyktninger skal ha tilgang til de samme tjenestene og rettighetene som befolkningen ellers – tilpasset deres behov og situasjon.

4. God bosetting og livskvalitet i kommunen

Sikre en trygg, verdig og stabil bosituasjon – som grunnlag for videre integrering

Målene og virkemidlene er en del av en helhetlig politikk som skal sikre at flyktninger får mulighet til å leve trygge, frie liv og bidra til det norske samfunnet.

Kommunale mål:

De kommunale målene skal bygge opp under de nasjonale målene. Ansvar for integrering er forankret politisk og i administrasjonens ledelse gjennom forpliktende vedtak.

Hemsedal kommune sitt Handlingsprogram 2024-2027, bygger på *Kommuneplanen sin samfunnsdel* vedtatt den 07.05.2020 i K-sak 52/20 [LINK](#). I programmet ble det satt et toårig mål

1. Lage en samlet plan for flyktningeforvaltning, med mål, strategier og tiltak – flyktning som ressurs for lokalsamfunnet
2. 50% av flyktningene er i fast arbeid eller utdanning

Vedtak i Kommunestyret sak 2/2025 - «Alle avdelingane i kommunen oppfordrast til å tilby praksisplass for dei som er deltakarar i introduksjonsprogrammet eller har fullført introduksjonsprogrammet og er arbeidssøkjjarar.»

Definisjoner

Integrasjon

Målet for integreringsarbeidet er å legge til rette for at flyktninger kan bli en del av det norske samfunnet, samtidig som de beholder sin kulturelle identitet. Integrering handler ikke om at flyktningene skal gi avkall på sitt opphav og bli “norske” i betydningen assimilering. Samtidig er det heller ikke ønskelig med utvikling av lukkede, etniske parallelsamfunn uten kontakt med majoritetssamfunnet.

En vellykket integrering finner sted i møtet mellom det nye og det etablerte – hvor flyktninger gis mulighet til å delta, bidra og føle tilhørighet, samtidig som det skapes rom for kulturelt mangfold og gjensidig respekt. Dette kan oppsummeres i tre punkter:

- Bli selvstendige og økonomisk uavhengig fra offentlige ytelser med evnen til å mestre egen hverdag og ta ansvar for eget liv
- Aktiv deltakelse i lokalsamfunnet handler om å bli en del av sosiale nettverk – på arbeidsplassen, i nabolaget, i møte med skole, barnehage og fritidsarenaer
- Tilhørighet betyr å føle seg hjemme i kommunen, oppleve trygghet og bli møtt med respekt og anerkjennelse i nærmiljøet

Integrasjon er en langsiktig og individuell prosess, der skjer i ulike faser og tempo. En god integrasjonsprosess avhenger både av flyktingens egen innsats og av samfunnets evne til å gi likeverdige muligheter og inkluderende møteplasser. Integrering omfatter både formelle og uformelle strukturer:

- De formelle tiltak inkluderer introduksjonsprogrammet, norskopplæring, arbeids- og språkpraksis, og annen kvalifisering
- Det uformelle skjer i hverdagen, gjennom kontakt og samspill med lokalsamfunnet – i nabolaget, på fritidsarenaer og i frivillige fellesskap

Hverdagsintegrasjon - den innsatsen enkeltpersoner, frivillige og organisasjoner gjør for å inkludere nye innbyggere - er helt avgjørende for at integreringen skal lykkes i praksis.

Kollektiv beskyttelse betyr at flere personer i en masseflyktsituasjon får beskyttelse basert på en gruppevurdering i stedet for en individuell vurdering, i henhold til utlendingslovens § 34. Saksbehandlingen forenkles i slike tilfeller.

Introduksjonsprogrammet er et opplæringsprogram for flyktninger og familieegjenforente. Det inkluderer blant annet norsk, samfunnskunnskap, foreldreveiledning, livsmestring, og arbeidstrening. Målet er å gjøre deltakerne økonomisk selvstendige, kjente med norsk kultur og samfunnsforhold og i stand til å delta i arbeids- og samfunnsliv.

En asylsøker er en person som søker om asylstatus og beskyttelse som flyktning. Personen er asylsøker inntil søknaden er avgjort av UDI.

Familieinnvandring gjelder utenlandske personer som får opphold i Norge fordi de har familie som bor lovlig i Norge eller er gift med en norsk statsborger. Det gis hovedsakelig til ektefeller, registrerte partnere, samboere i minst to år, og barn under 18 år. Den som bor i Norge, må som hovedregel kunne forsørge de som kommer.

Asyl er en status som gis til flyktninger som frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Asylstatus gis av UDI og innebærer beskyttelse mot å bli sendt tilbake til fareområdet, samt visse rettigheter som medlemskap i folketrygden.

En flyktning er en person som har fått asylstatus eller opphold etter FNs flyktningkonvensjon. I Norge gis begge gruppene flyktningstatus med tilhørende rettigheter.

En innvandrер er en person som bor i Norge, men er født i utlandet av utenlandskfødte foreldre.

Opphold på humanitært grunnlag gis til personer med sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til Norge. Flyktninger med slik oppholdstillatelse har samme rettigheter til bosetting og introduksjonsprogram som de med asylstatus, men ikke de samme rettighetene til medlemskap i folketrygden.

Introduksjonstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger.

Vedvarende lavinntekt brukes i betydningen «under 60 prosent av mediangjennomsnittet over tre år». Det betyr, at kun barn som har vært bosatte i alle de tre årene regnes med i statistikken. Når vi for eksempel skriver at andelen barn med vedvarende lavinntekt var på x prosent i 2025, refererer det til perioden 2023-2025 og barn som har vært bosatt i hele perioden. Tallene hentes fra Statistisk sentralbyrå.

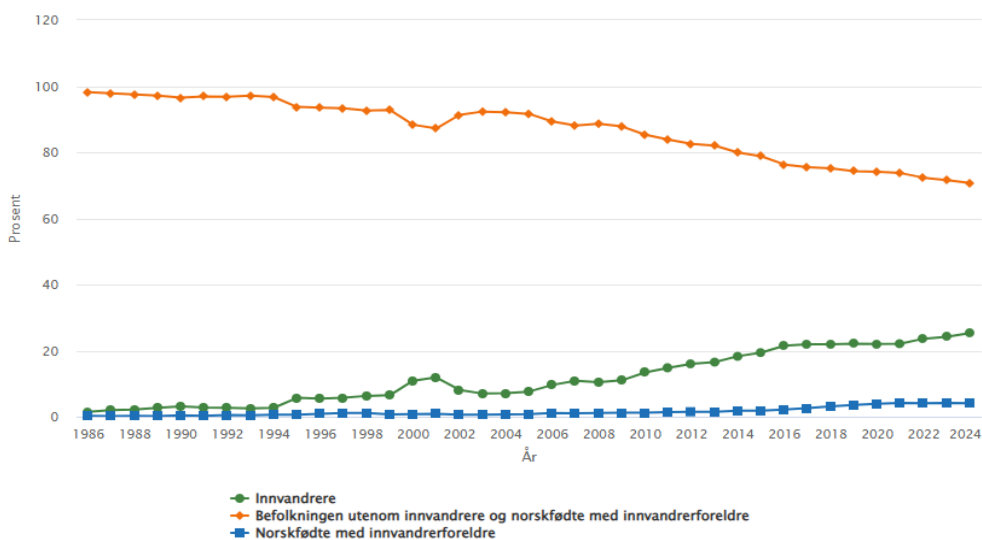
2. Status

Mange små kommuner i Norge opplever en nedgang i folketallet. Hemsedal kommune, derimot, har hatt en positiv utvikling i folketallet og det forventes at denne veksten fortsetter. Fra 2019 til 2024 økte folketallet i Hemsedal med omtrent 8%, og det er forventet å nå 3 475 innbyggere innen 2050, dersom utviklingen fortsetter som nå.

Befolknings sammensetning

Hemsedal er et multikulturelt samfunn preget av innvandrere. Figur nr. 1 viser utviklingen i prosentvis fordeling av norskfødte og innvandrere i Hemsedal fra 1986-2024. Grafene viser oss at andelen av innvandrere i dag er mer enn 20% av innbyggerne i Hemsedal. Vi ser også at andelen øker stabilt de siste 20 årene.

Det er registrert 2 685 innbyggere per 1. januar 2025. Av disse var det 77 flyktninger. Uten innvandring ville vi ikke hatt samme positive utvikling i befolkningstallet, men tvertom et fallende innbyggertall.

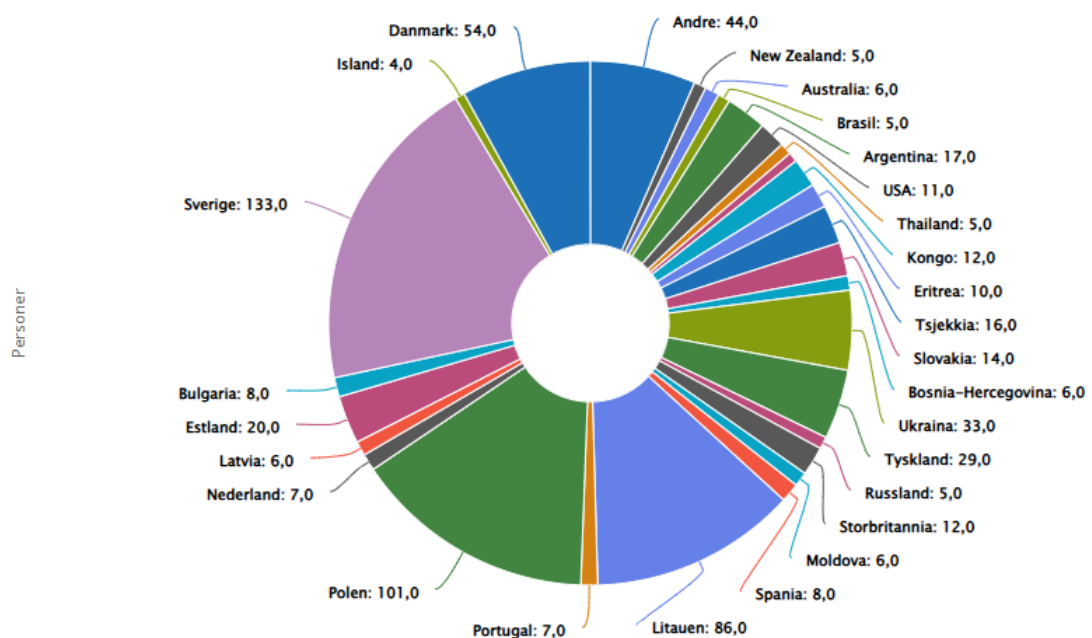


Kilde: SSB, sist målt 01.01.2024, oppdateres neste gang våren 2025

Fig. 1

Figur nr. 2 viser i tillegg at innbyggerne i Hemsedal kommer fra et rikt utvalg av nasjonaliteter. De største innvandrergupper kommer fra Sverige, Polen, Litauen og Danmark – typisk som arbeidsinnvandrere.

Blant innbyggere med flyktningbakgrunn er de fleste fra landene Ukraina, Kongo, Eritrea og Syria. Figuren viser personer fordelt etter landbakgrunn 01.01.2024 i Hemsedal.



Kilde: SSB, 01.01.2024, oppdateres neste gang sommeren 2025

Fig. 2

I perioden 2010-2024 har vi bosatt totalt 178 flyktninger. De fleste som fortsatt bor her, har kommet i løpet av de siste fem årene. De siste tre årene har vært ekstraordinære med svært mange som har fått innvilget kollektiv beskyttelse etter fullskalainvasjonen i Ukraina. I tillegg har vi mottatt noen overføringsflyktninger i disse årene. Totalt har vi tatt imot 74 flyktninger de siste tre årene. 20 av disse har flyttet fra kommunen igjen.

Det er ulike grunner til at flyktninger flytter fra kommunen. Vi må huske på at bosatte flyktninger ikke selv har valgt å flytte til kommunen. Bosettingen er bestemt av IMDi og flyktningene skal i utgangspunktet bo i kommunen i 5 år fra bosettingsdagen. Noen ønsker å flytte da de ikke ønsker å bo på fjellet og en plass med lang vintersesong. Andre flytter på grunn av jobb- eller utdanningsmulighet i annen kommune eller de har tilhørighet til egen etnisk eller religiøs minoritetsgruppe som bidrar til at de flytter. Noen flyktninger har også flyttet på grunn av de høye hus- og leieprisene i Hemsedal.

Figur 3 viser hvor mange som har kommet og reist i perioden 2010-2024

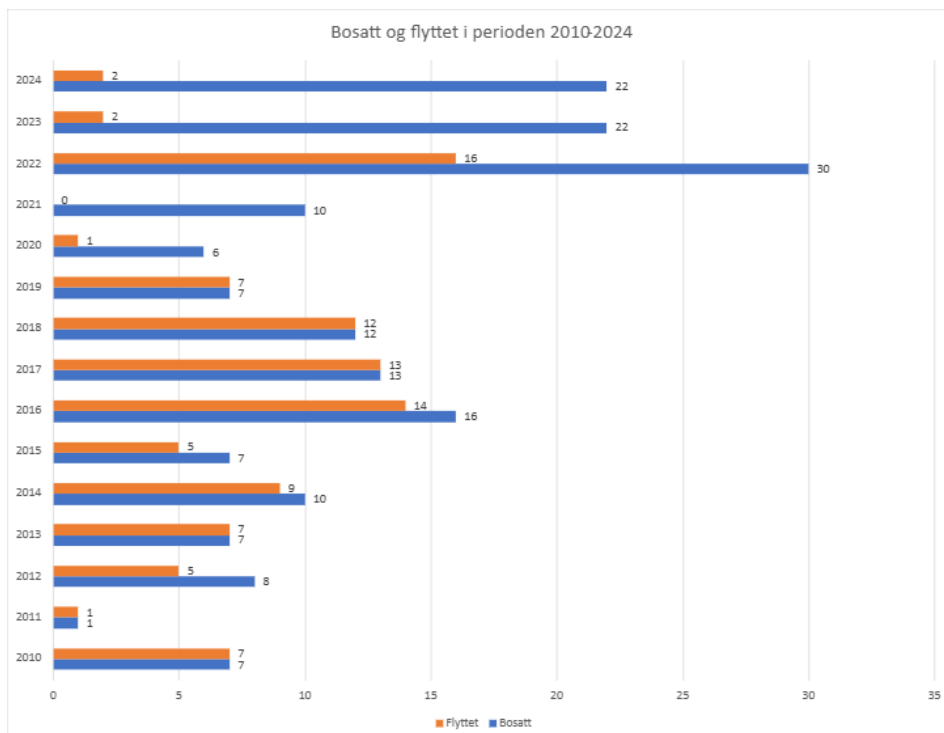


Fig. 3

Økonomi

Når vi tar imot flyktninger, får kommunen integreringstilskudd de første fem årene. Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger. I tillegg kan kommunen søke særskilt tilskudd og ekstratilskudd om forholdene åpner for muligheten.

Norsktilskuddet kommer i tillegg. Dette blir overført til vertskommunen for voksenopplæringen direkte og skal dekke utgiftene til formålet. Kommunen vil også motta innbyggertilskudd for bosatte flyktninger som del av rammetilskuddet fra staten.

Utbetalt integreringstilskudd fra IMDI

Tilskuddstype	2021	2022	2023	2024	Samlet 2021-2024
Bosatt - År 1	kr 1 943 000	kr 3 075 900	kr 4 894 600	kr 5 929 200	kr 15 842 700
Bosatt - År 2-5	kr 1 253 050	kr 3 939 377	kr 9 102 551	kr 9 597 834	kr 23 892 812
Barnehagetilskudd		kr 54 200	kr 81 300	kr 139 000	kr 274 500
Eldretilskudd			kr 361 200	kr 361 200	kr 722 400
Særtilskudd		kr 1 118 000	kr 721 800	kr 753 500	kr 2 593 300
Totalt utbetalt hvert år 2021-2024	kr 3 198 071	kr 8 187 477	kr 15 163 474	kr 16 782 758	kr 43 325 712

Kommunene skal ikke rapportere for bruk av integreringstilskuddet til IMDI. IMDI og Riksrevisjonen kan kontrollere at midlene nyttes etter forutsetningene. Tilskuddssatsene fastsettes hvert år av Stortinget. Tilskuddssatsene for 2025 er lagt ved som Vedlegg 2.

Økonomisk tilrettelegging ved bosetting

Ved bosetting etablerer og møblerer Integreringstjenesten boligene etter nøktern og nødvendig standard. Etableringskostnader dekkes som sosialhjelp gjennom Nav Hallingdal

og blir senere refundert av Hemsedal kommune. Når introduksjonsstønad til flyktningen kommer i gang og blir overført som lønn, overtar flyktningene selv ansvar for husleie- og levekostnadene. I en del tilfeller er utgiftene så høye at introduksjonsstønad ikke er tilstrekkelig. Årsakene til dette kan blant annet være høy husleie eller flere barn i familien. Dersom introduksjonsstønad ikke er tilstrekkelig til å dekke nødvendige utgifter, kan det innvilges økonomisk supplement etter Lov om sosiale tjenester i Nav. Flyktninger som har fylt 67 år, vil som hovedregel, ha rett til supplerende stønad fra Nav. Dette gjelder ikke de som er omfattet av kollektiv beskyttelse.

3. Integrering gjennom kvalifisering og hverdagsintegrasjon

Det er et statlig og kommunalt ønske at flest mulig kommer ut i fast jobb. Å ha en jobb betyr økonomisk selvstendighet og mulighet for å bli en del av samfunnet. Det gir en følelse av mening og bidrag til samfunnet og gir stabilitet og forutsigbarhet i hverdagen.

I regjeringens integreringsstrategi for 2019-2022 heter det at «hverdagsintegrering handler om hvordan vi alle bidrar til integrering gjennom daglig kontakt på formelle og uformelle møteplasser i samfunnet (s.10), og at «hverdagsintegrering handler om å skape tillit, tilhørighet, nettverk og deltagelse» (s. 43). I tillegg er fravær av rasisme og diskriminering sentralt (s. 45 og 50)

Kvalifisering til arbeid eller utdanning

Kvalifisering til arbeid eller utdanning er en sentral del av integreringsarbeidet i kommunen, og baseres på den enkeltes individuelle plan. Målet er å sikre at flyktninger får nødvendig kompetanse, språkferdigheter og arbeidserfaring for å delta aktivt i arbeidslivet eller starte et utdanningsløp. Gjennom en helhetlig og individuelt tilpasset tilnærming skal kommunen legge til rette for at flyktninger får reell mulighet til å kvalifisere seg til et selvstendig og aktivt liv i det norske samfunnet.

Økonomiske tiltak

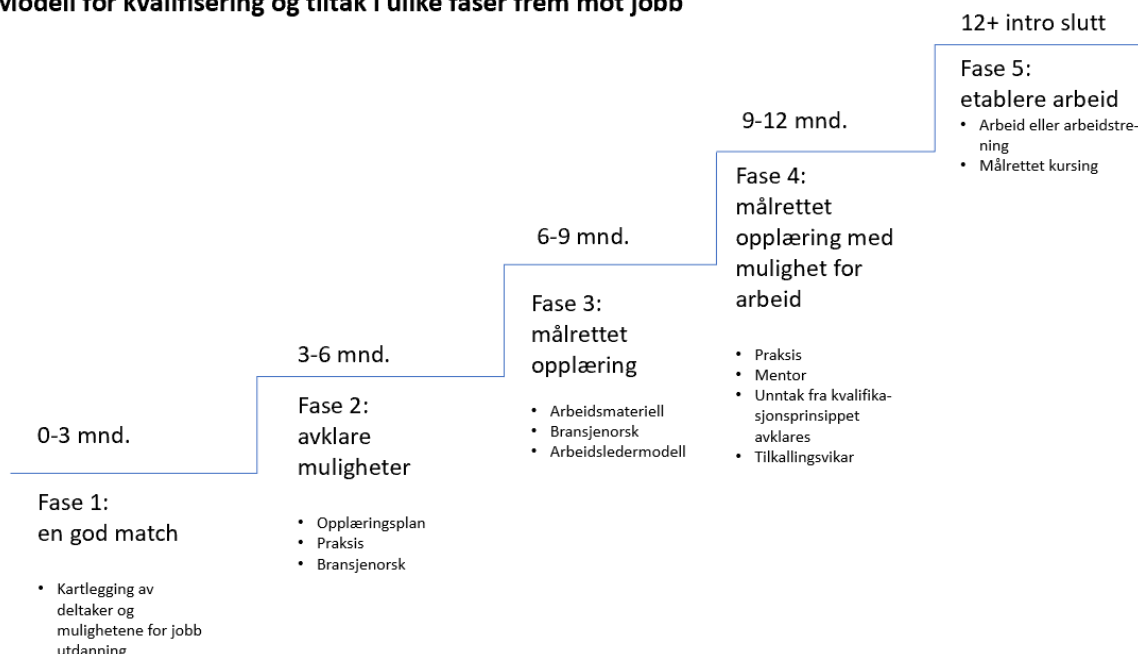
Det er lagt inn økonomisk tiltak i budsjett og handlingsprogram 2025 med 416 000 kr for å sikre at det blir satt av lønnsmidler til kommunale sysselsettingstiltak. Dette er et halvårig prøveprosjekt, som må vurderes videreført. Arbeidsinkludering er et samarbeidsprosjekt. Det er et samarbeid på arbeidsplassen mellom arbeidsgiver, mentor, kandidat, kollegaer og støtteapparatet. Gjennom å være mer bevisst behovet for samarbeid rundt arbeidsinkludering og gjennom å være en dedikert mentor bidrar en til utvikling og kompetanseheving i arbeidsmiljøet. Det arbeides nå aktivt for å få flyktninger i jobb i kommunale sektorer og i samarbeid med private aktører.

3.1 Integrering gjennom kvalifisering

Introduksjonsprogrammet er et hovedverktøy i kvalifiseringsprosessen og tilpasses den enkeltes forutsetninger og mål (individuelle plan). Programmet kombinerer opplæring i norsk og samfunnskunnskap med undervisning i fag som støtter overgangen til arbeid eller videre utdanning. Språk- og arbeidspraksis innpasses som viktige deler av kvalifiseringsløpet. Deltakere får da mulighet til å utvikle språkkunnskaper i reelle arbeidssituasjoner, noe som gir verdifull erfaring og styrker mulighetene for senere sysselsetting. Integreringstjenesten jobber ut fra en kvalifiseringstrapp i introduksjonsprogrammet, som

beskriver kvalifiseringen som en prosess, hvor deltakeren går gjennom ulike faser frem mot målet om jobb. Fasene i modellen vil variere i lengde avhengig av deltakerens utgangspunkt og progresjon. Hver fase inneholder ulike tiltak som er sentrale virkemidler i kvalifiseringen mot en jobb.

Modell for kvalifisering og tiltak i ulike faser frem mot jobb



Samarbeid med Nav

Et tett samarbeid med Nav og lokale arbeidsgivere er avgjørende for å finne relevante praksisplasser og jobbmuligheter. Nav bidrar med kompetanse, nettverk og veiledning, mens arbeidsgivere gir praksis og inngang til varig sysselsetting. Nav har også en rekke tiltak som kan styrke tilknytningen til arbeidslivet; lønns- og mentortilskudd er de mest brukte.

Arbeidsmarkedet i Hemsedal

Arbeidsmarkedet i Hemsedal er preget av sesongarbeid. I løpet av vinteren øker mulighetene for jobb betraktelig sammenlignet med sommeren. Mange jobber i Hemsedal krever ikke formell utdanning (renhold og servicebransjen). Dette gjør at mange flyktninger vil ha tilbud om midlertidig jobb over vinteren i arbeid som ufaglært. Vesentlig vanskeligere er det med langvarig tilknytning og innen faglærte yrker.

Det har vist seg særskilt vanskelig å få flyktninger i jobb i de kommunale tjenestene. Kompetanse-, men særlig språkkrav er et hinder for tilsetting eller praksis. For noen tjenester er språkkrav fastsatt i lover, mens det for andre virker mer diffust hvordan kravet er bestemt.

Flyktingeløftet – jobbmuligheter i kommunen

Kommunen er selv den største arbeidsgiver og som i tillegg trenger å rekruttere nye tilsette i de ulike avdelinger i kommunen. Som en del av kommunens arbeid med integrering stilles det forslag om et flyktingeløft etter forbilde fra Trondheim kommune:

“Flyktninger som bor i kommunen og gjennomfører introduksjonsprogrammet, skal få mulighet til arbeid eller praksis i kommunale virksomheter.”

Målet med flyktingeløftet er å gi deltakerne arbeidserfaring, språkpraktisering og styrket tilknytning til arbeidslivet. Det kan også gi kommunen verdifull arbeidskraft og styrke mangfoldet i tjenestene våre.

Løftet innebærer at kommunen aktivt jobber for å:

- Finne relevante praksisplasser i kommunale enheter
- Tilby midlertidig stilling eller vikariater når det er mulig
- Gi god oppfølging og veiledning underveis
- Skape en inkluderende arbeidsplass med rom for læring og kvalifisering gjennom arbeide og mentorering

Flyktingeløftet er en investering i mennesker og i fellesskapet vårt. Det er et mål at flyktingeløftet formelt vedtas av kommunestyret i planperiodens første år.

KS nettverket - Flyktninger i jobb

Fra sommeren 2024 – utgangen av 2025 deltar Hemsedal kommune i KS nettverket *Flyktninger i jobb*. Her har en intern arbeidsgruppe foreslått en arbeidsledermodell for å sikre flere kommunale praksis- og arbeidsplasser. Modellen er under utvikling våren 2025.

Høsten 2023 fikk KS avklart unntak fra kvalifikasjonsprinsippet i tilsetting innen den kommunale sektor i likhet med staten. Unntaket gjelder 4 punkt:

1. Muligheten for å øremerke stillinger til personer med funksjonsnedsettelse eller de som står utenfor arbeidsmarkedet
2. Midlertidig ansettelse i inntil to år med lønnstilskudd uten utlysning
3. Fast ansettelse uten utlysning etter to eller tre år i traineeprogram
4. Bruk av skjønn

Unntakene er et vesentlig virkemiddel for bedre arbeidsinkludering i kommunal sektor.

Mål:

- Flest mulig av de bosatte flyktninger oppnår økonomisk selvstendighet gjennom arbeid i privat eller offentlig sektor

Delmål

- Øke andelen av flyktninger som kommer ut i jobb eller fullfører en utdanning
- Sikre rask overgang fra introduksjonsprogram til arbeidsliv eller utdanning
- Flere flyktninger i kommunale stillinger ved aktiv bruk av arbeidsleder og/eller unntak fra kvalifikasjonsprinsippet

Tiltak

- Styrke og tilpasse norskopplæringen med fokus på arbeidsrettet norsk og bransjekurs
- Utvikle arbeidsledermodellen i de tre kommunale sektorer
- Alle utlysninger av kommunale stillinger skal gjennomgå en stillingsanalyse med særskilt fokus på avklaring av språkkrav til søkere på stillingen
- Aktiv bruk av unntak fra kvalifikasjonsprinsippet for tilsetting av flyktninger i kommunale stillinger
- Vedta og gjennomføre flyktingeløftet som en del av bosettingsvedtaket i kommunestyret
- Videreutvikle samarbeidet og nettverk med lokale bedrifter om inkludering av flyktninger

- I samarbeide med Nav avholdes årlig 1-2 jobbtreff med faglig innhold for deltakende bedrifter

3.2 Hverdagsintegrasjon

Hverdagsintegrasjon styrker både den enkeltes livskvalitet og lokalsamfunnets mangfold og samhold. Målet er å sikre aktiv deltakelse og selvstendighet for flyktninger ved å skape naturlige møteplasser utenfor de formelle tiltak som skole og arbeid. Et inkluderende nærmiljø er avgjørende for at flyktninger skal kunne bli en del av fellesskapet og oppleve tilhørighet.

Frivilligsentralen har en nøkkelfunksjon i å koble nye innbyggere med etablerte innbyggere, gjennom aktiviteter som språkkafé, turgrupper og sosiale møteplasser. Dette gir både språkpraksis, nettverk og innsikt i norske hverdagsvaner og tradisjoner.

Idrettslag, trossamfunn og frivillige organisasjoner er viktige samarbeidspartnere i integreringsarbeidet. Gjennom deltakelse i lag og foreninger får flyktninger tilgang til arenaer der de kan bidra med egne ressurser, bygge relasjoner og bli kjent med lokalsamfunnets verdier og rutiner.

Kommunen skal legge til rette for og stimulere til samarbeid mellom offentlig sektor og frivilligheten, og bidra til at flyktninger får informasjon, støtte og praktisk hjelp til å delta i fritidsaktiviteter. Det er viktig å bidra til at barn og unge flyktninger får delta i fritidsaktivitet på lik linje med andre. Nav Hallingdal kan gjennom sosialhjelp, bidra til å dekke slike utgifter etter en individuell vurdering.

Samfunnsdeltakelse

Samfunnsdeltagelse er viktig for å skape et inkluderende og aktivt samfunn hvor alle føler seg verdsatt og har mulighet til å bidra. I tillegg til det som er nevnt i Kapittel 3.1 Integrering gjennom kvalifisering, kan vi nevne frivillighet, kultur og fritid, politisk engasjement og delta i sosiale nettverk.

Innledningsvis i utarbeiding av planen ble det avholdt møter der flyktningen fikk mulighet til å bidra inn i planen. Dette var viktig og lærerikt for alle parter. Vi må styrke flyktningers muligheter til å bli aktive og selvstendige deltakere. Mange tør ikke si sin mening fordi de bærer med seg erfaringer med frykt for forfølgelse, diskriminering og stigmatisering, samt manglende tillit til myndigheter og psykiske helseproblemer fra et liv før og gjennom flukten. Manglende språkferdigheter og nettverk gjør dem mer usikre.

Digitale utfordringer

En rapport fra Kommunal rapport 09.04.2025 påpeker at vårt digitale samfunn kan være et hinder for integrering. Mange flyktninger sliter med digitale ferdigheter og trenger hjelp til å navigere i digitale løsninger. Tilegnelse av digitale ferdigheter blir like viktig som tilegnelse av språk. Å opprette BankID eller kjøpe bussbillett digitalt kan være store utfordringer. For å bli integrert må de beherske smarttelefon eller PC. Offentlige etater må sette av ressurser til å hjelpe brukerne med digitale portaler.

«For den enkelte er dette et personlig problem. For samfunnet er det både et sosialt, økonomisk og demokratisk problem. I stedet for å skape selvstendig delaktige samfunnsborgere, er faren stor for at vi skaper et utenforskap som ikke makter å «knekke den digitale samfunnskoden.» (Kommunal rapport)

Barns beste i integreringen

Barnets beste er forankret i FNs barnekonvensjon og skal tas hensyn til. Barn er fremtidens samfunnsborgere og kommende arbeidstakere. Klarer vi ikke å ivareta deres beste så de opplever tillit og tilhørighet i storsamfunnet eller i sine lokalmiljø, har vi på mange måter feilet. Vi må lytte til barns stemme og forbedre tjenester som berører barn og unge med fluktbakgrunn.

IMDI påpeker barrierer for integrering blant unge med innvandrerbakgrunn. Oppvekst i vedvarende lavinntekt er en betydelig barriere, og dersom de er født i utlandet er risikoen større. Svake norskkunnskaper og frafall fra videregående opplæring er en betydelig faktor for utenforskap. Ungdom som faller fra videregående opplæring, har syv ganger så stor sjanse for å havne utenfor arbeid og utdanning senere i livet. Diskriminering er også en utfordring.

(Kilde Dalen m.fl. 2024)

Tina Mathisen OsloMet, har i en landsdekkende kvalitativ undersøkelse intervjuet 37 barn i alderen 9-20 år. Hun fant at barn tar på seg stort ansvar. Mange opplever at de er lite involvert i bosettingsprosessen. De har ikke hatt så stor mulighet til å være involvert i og snakke om prosessen på forhånd og etter at de kom. De savnet informasjon om hvor de kom til å bli plassert og hva som ventet de der. Etter at de har blitt bosatt er det nokså varierende hvor stor kontakt de har hatt med flyktningetjenesten. Noen har sett flyktningetjenesten noen ganger rett etter at de kom, men andre har fått god oppfølging over tid. De savner å få informasjon som er rettet direkte til dem.

Kartleggingen handler om foreldrenes integrasjon. Mange sier de skulle gjerne hatt mer hjelp til å komme ut i fritidsaktiviteter. Noen sier at det hadde vært fint å få litt hjelp til å orientere seg i lokalmiljøet. Se hvor ting er: lokaler, fritidsklubben, butikken, naturområdet etc. Svarene fra flyktningetjenesten i den nasjonale undersøkelsen, var samfallende med svar fra barna. Det er lite systematikk. Særlig når det er stort trykk på bosetting, så blir barnas behov nedprioritert. (Tekst er hentet fra fremleggelsen av forskningen)

Når vi snakker om integrering, snakker vi ofte om at vi for eksempel har kommet til et land og skal ta initiativ til å være en del av samfunnet. Men (...) for å bli integrert trenger vi noen som kan ta imot oss. Det hjelper ikke at jeg sliter for å bli del av samfunnet hvis folk på skolen eller andre steder ikke aksepterer meg. Det handler om begge sider.

Kilde: Hverdagsintegrering Dalen et.al 2022

Barneperspektivet i hverdagsintegreringen

Barn og unge i flyktningfamilier har egne behov og rettigheter som må ivaretas i integreringsarbeidet. Et tydelig barneperspektiv innebærer å se barn som selvstendige individer og sikre at de får en trygg oppvekst, gode utviklingsmuligheter og likeverdige livsvilkår.

Barn med innvandrerbakgrunn har siden 2013 vært i absolutt flertall blant barn med vedvarende lavinntekt. Per 1. januar 2024 lever 8,4% av barn i alderen 0-17 år i vedvarende lavinntekt for 3-års perioden. Årets oppvekstprofil anbefaler blant annet å ha en forebyggende plan med konkrete mål og tiltak for integrering og inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn. [LINK](#) til årets oppvekstprofil for Hemsedal.

Når mange flyktningfamilier lever med langvarig lavinntekt er det noe som kan påvirke barnas deltakelse i aktiviteter, deres psykososiale utvikling og mulighetene for å lykkes i utdanning. Kommunen skal ha et helhetlig fokus på levekår, og jobbe målrettet for å forhindre at barn i flyktningfamilier blir stående utenfor fellesskapet på grunn av økonomiske barrierer.

Hemsedal kommune er tydelige på at våre flyktninger er en ressurs for kommunen. Det som skiller flyktninger fra andre innvandrere, når de kommer hit, er at flyktningene ikke har valgt å komme hit selv. De er plassert i kommunen vår og står derfor i en annen situasjon som nybosatte. Målet er at god integrasjon skal føre til at de ønsker å bli værende i kommunen og bidra med sine ressurser.

Mål:

- Øke flyktningenes deltakelse i sosiale, kulturelle og frivillige aktiviteter
- Fremme selvstendighet og livsmestring i hverdagen
- Bedre flyktningers evne til å forflytte seg for jobb og fritidsaktiviteter
- Forebygge boligsegregering og øke mulighetene for selvstendig boligetablering

Tiltak:

- Tidlig innsats i barnehage og skole, med søkelys på språk, tilhørighet og læring
- Aktiv bruk av gratis og lavterskel fritidstilbud, inkludert støtteordninger for deltakelse i idrett og kultur
- Tverrfaglig samarbeid for å sikre oppfølging av flyktninger som er sårbare eller viser tegn til mistriivsel
- Godt samarbeid med foreldre, der det legges til rette for informasjon, veiledning og foreldrestøttene tiltak
- Aktiv bruk av tolk og flerspråklig informasjon i kommunikasjonen med og til flyktninger
- Frivilligsentralen, fritidskonsulent og aktivitetsfaddere jobber aktivt med å koble flyktninger til fritidsaktiviteter i kommunen
- Sikre gode ordninger for transport til og fra aktiviteter - samkjøring satt i system
- Utarbeide en boligpolitikk som sikrer tilgang på attraktive boliger i hele kommunen som er økonomisk mulige å leie/kjøpe for familier/personer med lav inntekt

4. Organisering, ansvar og tiltak

Integrering av flyktninger er et tverrsektorielt ansvar i kommunen. For å sikre helhetlig og effektiv integrering må mange tjenester, organisasjoner og fag samhandle. I Hemsedal kommune legges sektoransvarsprinsippet til grunn og hver kommunal sektor har ansvar for å inkludere flyktninger i sine ordinære oppgaver og tjenester – på lik linje med øvrige innbyggere.

For å lykkes må der utvikles på systematisk samarbeid, felles forståelse og tydelig forankring i ledelse og planverk. Kommunalsjefene i hver sektor har ansvar for, at integreringsperspektivet er en del av strategisk planlegging og tjenesteutvikling.

4.1 Sektoransvar - samhandlingsmodell

Sektoransvarsprinsippet betyr, at integrering ikke skal være en særskilt oppgave for en tjeneste, men et felles ansvar. Den sektor (f.eks. Helsestasjonen/Helse og omsorgssektoren) som er ansvarlig for en tjeneste i kommunen er også ansvarlig for at tjenesten er tilgjengelig for flyktninger uavhengig av kulturelle, språklige eller religiøse forskjeller.

Sektoransvarsprinsippet sikrer, at integrering ikke blir et isolert ansvar for én tjeneste eller avdeling, men et felles ansvar på tvers av hele kommunen.

Dette krever at alle involverte tjenester har en felles forståelse av integrasjonsbegrepet og målsettingene i integreringsarbeidet samt inkluderer de i sine virksomhetsplaner.

Tverrfaglig samarbeide, individuell oppfølging, god informasjonsdeling og kompetanseheving er sentrale virkemidler for å styrke de kommunale tjenester i integreringsarbeidet.

Populært sagt krever integrering av flyktninger, at hele kommunen står sammen om integrasjonsprosessen som et lag, laget rundt flyktningene.

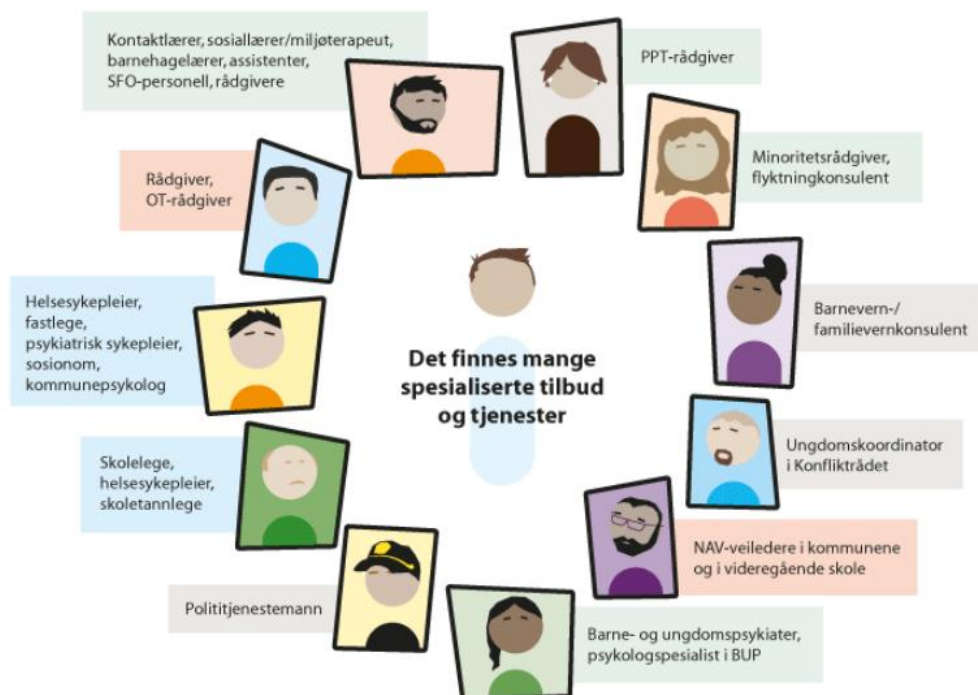


Fig. 4

Meld. St. 6 Kilde: Basert på figur utarbeidet av 0–24-samarbeidet (<https://0-24-samarbeidet.no/dokumenter/>)

Figuren er utarbeidet av 0–24-samarbeidet, men kan også i vår bosettingsprosess illustrere hvor mange aktører som er tilstede. Som det går frem av figur 4, møter flyktningene mange tjenester som skal støtte opp om integreringen.

I det følgende avsnitt beskrives de ulike kommunale tjenester i integreringsprosessen i Hemsedal kommune.

5.0 Beskrivelse, mål og tiltak av tjenestene inn mot flyktninger

Integreringstjenesten

Hemsedal kommune har siden 2019 en felles integreringstjeneste med Gol kommune. Samarbeidet er regulert av egen samarbeidsavtale. Tjenesten er sammensatt av ansatte med ulik kulturbakgrunn, inkludert medarbeidere med egen flyktningehistorikk, noe som styrker forståelsen og kvaliteten i oppfølgingen av bosatte flyktninger.

Integreringstjenesten har ansvar for bosetting og kvalifisering av flyktninger i kommunen. Tjenesten følger opp den enkelte flyktning i inntil fem år etter bosetting, og skal legge til rette for en trygg og helhetlig integreringsprosess. Bosettingsarbeidet omfatter mottak av anmodning fra IMDi, anskaffelse av egnet bolig, samt innkjøp og klargjøring av nødvendige møbler, utstyr og mat før ankomst. I forkant av bosetting informeres relevante kommunale tjenester som Nav, skole, barnehage og helsestasjon, slik at mottaket blir godt koordinert. Ved ankomst til kommunen tar integreringstjenesten imot flyktningene og gir tett oppfølging i den første fasen, med mål om å sikre en trygg og forutsigbar start.

Innen tre måneder etter ankomst skal tjenesten ha gjennomført kartlegging av den enkeltes bakgrunn, utdanning og arbeidserfaring, og det skal utarbeides en individuell plan for voksne deltakere som grunnlag for videre kvalifisering.

Integreringstjenesten har ansvar for forvaltning og gjennomføring av introduksjonsprogrammet, i tråd med nasjonale føringer og flyktingens rett til deltakelse. Som en del av kvalifiseringsarbeidet samarbeider tjenesten tett med Nav og det lokale

næringslivet for å legge til rette for praksisplasser, opplæring og overgang til arbeid. Andre eksterne ressurser deltar innen temaer som brannsikring, renhold, førstehjelp mv. Hemsedal kommune deltar i et regionalt samarbeid i Hallingdal, gjennom et felles flyktningforum for faglig utvikling, erfaringsdeling og koordinering mellom kommunene.

Mål

- Å legge til rette for en god og effektiv integreringsprosess tilpasset individets behov og muligheter
- Gjennomføre tilpasset introduksjonsprogram med fokus på kvalifisering mot jobb og utdanning samt opplæring i basale ferdigheter
- Være en tilgjengelig tjeneste for bosatte flyktninger og samarbeidspartnere

Tiltak

- Utvikle arbeidsledermodellen i samarbeide med relevante sektorer og Nav
- Sikre fortsatt utvikling av kompetanse innen integreringsfaget og arbeidsoppfølging blant de tilsette i samarbeid med de andre flyktningetjenestene i Hallingdal
- Bygge nettverk med lokale bedrifter for praksis og jobb, samt kjennskapet innen næringslivet til våre deltakere gjennom oppsøkende arbeid og årlige jobbtreff
- Ta initiativ til og kontinuerlig jobbe for utarbeidelse av gode rutiner for integreringsarbeid i alle kommunale tjenester og delta i tverrfaglige møter på fagområdet

Helse- og omsorgssektoren

Helse- og omsorgstjenesten i kommunen følger nasjonale veiledere for å sikre gode og likeverdige helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og personer med familiegjenforening. Flyktninger har ofte med seg ulike erfaringer og belastninger som påvirker både fysisk og psykisk helse. Mange har vært utsatt for krig, flukt, tap og trauma, og det er derfor avgjørende at kommunale tjenester er trygge, tilgjengelige og tilpasset både språklig og kulturelt.

Det er et kommunalt ansvar å sikre at alle innbyggere får tilgang til forsvarlige helsetjenester, uavhengig av bakgrunn. For å møte behov til flyktninger og personer med innvandrerbakgrunn, må tjenestene være:

- Tilpasset språk og kultur
- Koordinerte og tverrfaglige
- Trygge og tilgjengelige
- Basert på kunnskap, tillit og likeverd

Helsestasjon og skolehelsetjenesten

Helsestasjonstjeneste – spesielt for barn og familier er viktig for god integrasjon av nyankomne flyktninger. Disse tjenestene kan sikre at de får nødvendig støtte for sine helsebehov.

Mål:

- Helsestasjonen og skolehelsetjenesten skal være en trygg inngangsport til andre kommunale helsetjenester og gi gode og likeverdige tjenester til alle

Tiltak:

- Fast oppfølging av barn (0–5 år) med vekt på vaksinasjon, ernæring, vekst og utvikling. Det er også fast oppfølging med skolehelsetjenesten for eldre barn etter behov
- Foreldrerettleiing og støtte i en ny livssituasjon
- Samtaler med helsesykepleier og tilvisning til videre oppfølging ved behov
- Tverrfaglig samarbeid ved behov for ekstra støtte eller bekymring
- Tjenesten tilpasser informasjon og samtaler til språklig nivå og bruker kvalifisert tolk ved behov

Legetjenesten

Flyktninger har rett til en fastlege på lik linje med resten av befolkningen. Fastlegen har en viktig rolle i å fange opp både fysiske og psykiske helseplager, og skal tilvise videre ved behov.

Mål:

- God tilgang til legetjeneste etter behov

Tiltak:

- Sørge for snarlig tilgang til fastlege og helsehjelp, særlig for de med kjente sykdommer eller spesielle behov
- Helsekartlegging ved bosetting, inkludert tuberkuloseundersøking, vaksinestatus og generelt helsebehov
- Bruk av tolk og tilrettelegging for kulturforståing i møtet med helsepersonell
- Samhandling med spesialisthelsetjenesten der det er nødvendig

Fysioterapi, ergoterapi og friskliv

Flyktninger kan ha behov for rehabilitering etter skader, kroniske plager eller traumer fra krig og flukt.

Mål:

- Sikre at alle flyktninger får nødvendig psykisk og fysisk rehabilitering for å oppnå optimal funksjonsevne og integrering i samfunnet

Tiltak:

- Tilgang til fysioterapeut og ergoterapeut ved behov, med individuell vurdering
- Hjelp til å gjenopprette funksjon, mestring og hverdagsliv
- Tilrettelegging i bustad, særlig ved fysisk funksjonsnedsetting
- Rettleiing i aktivitet og fysisk helse, som en del av forebyggende tiltak
- Tverrfaglig samarbeid og bruk av tolk er viktig for å sikre forståing og oppfølging

Psykisk helse og rus hos barn, unge og voksne

Flyktninger har ofte økt risiko for psykiske helseplager som følge av traumer, flukt og usikkerhet.

Mål:

- Det er lav terskel for å søke hjelp, og tjenestene oppleves som trygg og ikke-stigmatiserende.

Tiltak:

- Tilby lavterskel psykiske helsetjenester og oppfølging
- Sikre tilgang til samtaleterapi og psykososial støtte
- Jobbe forebyggende gjennom helsestasjon, skolehelsetjeneste og fastlege
- Bruke tolketjenesten og tilpasse til kulturell forståing av psykisk helse
- Samarbeide med spesialisthelsetjenesten ved behov

Frivilligsentralen

Frivilligsentralen fremmer integrering, sosial deltakelse og livsmestring. Den gir flyktninger mulighet til å bygge nettverk, delta i aktiviteter og få praktisk hjelp, og skaper et trygt og inkluderende miljø. Frivilligsentralen er en svært viktig for å redusere isolasjon og ensomhet.

Mål:

- Nyankomne deltar i frivillige aktiviteter i lokalsamfunnet

Tiltak:

- Tilby sosiale møteplasser og aktiviteter som fremmer fellesskap og språk
- Kobling til frivillige og nettverk som kan bidra til praktisk og sosial støtte
- Vurdere behov for flyktningeguides

Eiendom (bolig)

Tildeling av boliger skjer gjennom et samarbeid og samhandling mellom kommune, Nav og integreringstjenesten med bakgrunn i behovsvurdering og prioriteringer. Aktuelle boliger blir fordelt til ulike brukergrupper, til egne ansatte for kortere tid, eller til ulike målgrupper etter boligsosiale behov.

Foruten omsorgsboliger og trygdeboliger har kommunen 11 boenheter i sin eiendomsmasse. Per mars 2025 blir 6 av 11 boliger leid ut til flyktninger.

Integreringstjenesten har i tillegg avtale med 15 private om leie av boliger for flyktninger. Leie og administrasjon av disse blir håndtert uavhengig av kommunens eiendomsavdeling.

Det kan være utfordrende at flyktningene blir boende i kommunale boliger i lang tid noe som utfordrer kapasiteten. Det er ulike erfaringer med vår måte å bo på som kan by på utfordringer. For eksempel forventning om grasklipping, snømåking, vedfyring, bruk av vaskemaskin etc.

Utleieforvaltning av boliger baserer seg på et samarbeid med partene Nav, Integreringstjenesten, og virksomhetene Helse og Eiendom. Ansvar, administrasjon, tildeling og rutiner for dette mangler, og vil bli avklart i samband med kommunens arbeid med å etablere og formalisere boligforvaltning gjennom eget «boligkontor».

Mål:

- Sørge for at alle flyktninger har god boevne i leide boliger

Tiltak:

- Tettere oppfølging av flyktninger som bosettes, så de blir klar over forpliktelser ved leie av bolig
- Etablere en rutinebeskrivelse hvem som har ansvaret for oppfølging av flyktninger som leietakere
- Lage en punktliste som gjennomgås ved tilsyn av bolig. Hva som skal gjøres og når fra år 1 til år 5

Nav Hallingdal

Nav Hallingdal har ansvar for å sikre at bosatte flyktninger får dekket utgifter til etablering i bolig og sikre nødvendig livsopphold. Det er et mål at sosialhjelp skal være en midlertidig ytelse, og at flyktningene skal bli økonomisk selvhjulpne gjennom arbeidsinntekt. Veiledning, blant annet om økonomi, er en viktig tjeneste. Nav Hallingdal har god kompetanse på arbeidsrettet oppfølging av flyktninger. Gjennom tett samarbeid med integreringstjenesten og arbeidsgivere er mange bosatte flyktninger i Hemsedal i arbeid. Det er svært viktig at vi lykkes med å få flere flyktninger i arbeid for å sikre en god integrering, redusere utenforskap og redusere kommunens utgifter til sosialhjelp. Det er viktig å bidra til at barn og unge flyktninger får delta i fritidsaktivitet på lik linje med andre. Nav Hallingdal kan gjennom sosialhjelp bidra til å dekke slike utgifter etter en individuell vurdering.

Mål:

- Bidra til at flere flyktninger får en arbeidsinntekt som gjør dem uavhengig av sosialhjelp

Tiltak:

- Fortsette det gode samarbeidet med integreringstjenesten, arbeidsgivere og andre relevante samarbeidspartnere

Arbeidsinkludering gjennom andre aktører

I Hallingdal finnes flere aktører som bidrar til integrering og inkludering av flyktninger og andre sårbare personer gjennom arbeid og meningsfull aktivitet.

VINN Hallingdal er en ideell arbeid- og inkluderingsbedrift eid av de seks kommunene i regionen. Fra 2025 tilbyr VINN også tjenester i egen regi, og kan bistå kommunene med kartlegging av ressurser, oppfølging i praksis eller jobb, og ekspertbistand ved utfordringer på arbeidsplassen.

VINN samarbeider med både offentlige og private aktører for å skape et arbeidsliv med plass til alle. Hemsedal kommune ønsker å benytte VINN Hallingdal som del av utvidet egenregi for disse tjenestene, så lenge vilkårene for bruk av egenregi er oppfylt.

Andre aktører som også kan vurderes kan være Bufar, Inn på tunet eller andre som tilbyr tilrettelagte arbeids- og aktivitetstilbud for personer som står utenfor ordinært arbeidsliv.

Mål:

- Benytte lokale ressurser og aktører for å skape varige relasjoner mellom flyktninger og arbeidslivet.
- Tilby fleksible og tilpassede tiltak som møter den enkeltes behov og forutsetninger.

Tiltak:

- Hemsedal kommune benytter Nav, Integreringstjenesten, VINN Hallingdal og andre lokale aktører for å sikre god integrering av flyktninger i arbeidslivet

Barnehagene

Hemsedal kommune har barnehager lokalisert på Tuv og Ulsåk. Det er naturlig at tilflyttede barn får plass i barnehagen nærmest bostedet så fort som mulig. Som oftest er dette i Ulsåk barnehage da de fleste bor på Svøo eller i Trøim. Barnehagen har ansvar for å gjennomføre velkomstsamtale med foresatte med hjelp fra de ansatte fra integreringstjenesten og bruk av kvalifisert tolk. Velkomstsamtalen inneholder informasjon om barnehagen, organisering av dagen, informasjon fra foreldre om deres barn og veiledning i bruk av Visma Barnehage (vår kommunikasjonsplattform). Barnehagen gjennomfører i tillegg 2 «tolkesamtaler» med familiene i løpet av året for gjensidig informasjon. Ved behov har barnehagen også mulighet til ekstra foreldremøter med bruk av tolk, tilpasset den enkelte situasjon. Barnehagen jobber aktivt med språktrening/ inkludering og sosial kompetanse. Dette for etter hvert å mestre lek og hverdagsaktiviteter på best mulig måte. Barnehagen vektlegger daglig kontakt med foreldre/ foresatte i bringe/ hente situasjon.

Mål:

- Barn av flyktninger skal så tidlig som mulig få et barnehagetilbud der de får utvikle seg og lære norsk sammen med andre barn, så de får et godt grunnlag for videre opplæring

Tiltak:

- Tilpasse og tilrettelegge opplæringstilbud ut fra den enkeltes botid, alder og forutsetninger
- Sørge for god overgang mellom barnehage og skole/SFO jmf. overgangsplanen
- Implementere «Plan for mottak av minoritetsspråklige barn i barnehage» i alle avdelinger [LINK](#)
- Foreldremøter i barnehagen er tilrettelagt for minoritetsspråklige foreldre med tolk ved behov
- Bidra med foreldrestøtte og veiledning etter behov

- Styrke barnehagens kompetanse på opplæring av språklige minoriteter
- Øremerka barnehagetilskudd fra IMDI skal følge barnet (engangsbeløp)

Hemsedal skole

I samarbeid med Integreringstjenesten inviteres nyankomne elever med sine foresatte på et oppstartsmøte, med tolk, senest to uker etter ankomst. På møtet får skolen kartlagt behov og får nødvendig informasjon fra eleven selv og foresatte.

Skolen går gjennom en powerpoint-presentasjon som omhandler skolehverdagen, samarbeidsparter med mer. Skolen har ikke mange nok elever til en egen mottaksskole og elevene starter derfor direkte opp i den ordinære klassen.

Elever i småskolen lærer språk og sosiale koder best i lek med andre elever, men under trygt oppsyn av lærere og andre ansatte. Elever fra 5. - 10. trinn kan trenge å ha egen språklærer, tolk eller hjelper tett på i 2-3 uker.

Noen elever trenger 2-5 timer per uke med lærer som forstår elevens morsmål og skriftspråk over et par år. Andre elever trenger opptil 3- 4 år. Vi tester elevene ved oppstart på skolen for å få kjennskap til nivået. Elevenes rett til særskilt språkopplæring er regulert i Opplæringsloven §§3-6 og 3-7 med Forskrift. Skolen har helt bevisst valgt å ha voksne ressurser fra landene vi oftest mottar nyankomne elever fra. I ansattgruppen har skolen arabisk, ukrainsk og russisk kompetanse. Skolen har i skoleåret 24/25, 8 elever med flyktningstatus.

Mål:

- Sikre tilstrekkelig ressurser så elevene lærer norsk raskt og godt nok til å delta i undervisningen og inkluderes i skolemiljøet
- Engasjere foreldre i skolehverdagen og sørge for god kommunikasjon mellom hjem og skole

Tiltak:

- Gi behovsprøvd støtte til skolearbeid gjennom lærere, assistenter eller frivillige
- Kartlegge elevenes skolebakgrunn, teste språk og tilpasse opplæringen
- Sørge for fadderordninger, elevaktiviteter og kulturelle arrangementer som fremmer inkludering
- Tilrettelegge for elever med vanskelige erfaringer i tett samarbeid med sosiallærer og skolehelsetjenesten
- Skolen skal gi grunnleggende norsk-opplæring og vurdere mulighet for morsmålslærer
- Ha tolker tilgjengelig ved behov
- Informere om skolen og skolens aktiviteter på flere språk og arrangere møter for flyktningfamilier med tolk tilgjengelig ved behov

Gol voksenopplæring

Gol voksenopplæring styres av nasjonale og lokale planer, inkludert Opplæringsloven og Kunnskapsløftet. I tillegg har Gol voksenopplæring kvalitetsplan, handlingsprogram, utviklingsplaner og kompetansehevingsplaner.

Gol voksenopplæring tilbyr:

- Forberedende opplæring for voksne (FOV)
- Opplæring i norsk med samfunnskunnskap
- Spesialundervisning
- Språk- og fagopplæring for unge innvandrere (16-18 år) i kombinasjonsprogrammet ved Gol videregående skole. Aktiviteten reguleres av samarbeidsavtaler.

1. Forberedende opplæring for voksne (FOV) FOV er et samarbeid mellom de seks kommunene i Hallingdal, med Gol kommune som vertskommune. Avtalen sikrer oppstart av nye grupper hvert år, og reforhandles årlig. Tilbudet inkluderer voksne, flyktninger, arbeidsinnvandrere og personer med norsk bakgrunn, hovedsakelig bosatte flyktninger.

Voksenrett til FOV gjelder:

- Personer over opplæringspliktig alder
- De som har behov for forberedende opplæring
- De som trenger ny opplæring på grunn av skade eller sykdom
- Personer med lovlig opphold i Norge

Elevene har rett til opplæring i hele eller deler av fagene norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag og naturfag, som kreves for å få vitnemål for fullført FOV, i henhold til Opplæringsloven. Voksne kan ha behov for FOV av ulike grunner, som manglende grunnskoleutdanning, behov for ny opplæring på grunn av sykdom eller skade, eller behov for bedre grunnleggende ferdigheter for utdanning eller jobb. Retten til FOV er individuell og gis etter visse kriterier. Alle kommuner er forpliktet til å tilby FOV til de som har rett til det. Det arbeides målrettet for at elevene skal fullføre FOV og komme inn på videregående skole eller få yrkesutdanning.

2. Kombinasjonsprogrammet

Kombinasjonsprogrammet er et samarbeid mellom de seks kommunene i Hallingdal og Buskerud fylkeskommune ved Gol videregående skole, som er samlokalisert med Gol voksenopplæring. Programmet har 15 elevplasser for nyankomne unge mellom 16 og 18 år, som i utgangspunktet ikke har rett på gratis norskopplæring. Det fokuserer på parallell opplæring i språk og fag, med løpende inntak. I dag er det 17 deltakere og flere på venteliste. I 2024 har programmet hovedsakelig vært et tilbud til unge ukrainske flyktninger.

3. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Gol voksenopplæring tilbyr norsk- og samfunnskunnskapsopplæring for kommunene Flå, Nesbyen, Gol og Hemsedal, i tråd med introduksjonsloven og lov om integrering. Aktiviteten baserer seg på omfattende interkommunalt samarbeid og finansieres ved statlig tilskudd per deltaker.

4. Norskopplæring og arbeidsliv

Norskopplæring rettes i større grad mot arbeidslivet, i tråd med nasjonale føringer og utviklingen innen voksenopplæring, med mål om raskt å komme ut i arbeid. Samarbeid med integreringstjenesten i kommunene og arbeidslivet er viktig. Vi tilbyr blant annet bransjekurs innen helse og omsorg. Gol voksenopplæring deltar også i prosjektet «Flyktninger i jobb» i regi av KS, i samarbeid med andre avdelinger og kommunene i Hallingdal.

Mål:

- Integrering, arbeid og utdanning
- God språkutvikling for videre skolegang og bedre fotfeste i arbeidslivet
- Forebygging av sosiale ulikheter

Tiltak

- Språkopplæring knyttet til arbeidslivet
- Arbeidsrettet norskopplæring og bransjekurs
- Fokus på arbeidslivskunnskap

Videregående skole - Fylkeskommunen

Hallingdal har flere tilbud til videregående utdanning for flyktninger bosatt i Hemsedal. Regionen har studieforbereidende linjer ved Gol vgs (samt yrkesprogrammet 'restaurant- og matfag') og yrkesfaglige utdanninger ved Ål vgs (helse-/oppvekstfag, bygg-/anleggsfag, elektrofag, sal-, service- og reiselivsfag og teknologiske/industrielle fag). Gol videregående

skole tilbyr også kombinasjonsprogrammet, et samarbeid mellom alle kommunene i Hallingdal og fylkeskommunen. Programmet er rettet mot minoritetsspråklege elever med kort botid i Norge og fungerer som et forberedende løp for videregående opplæring. Undervisningen har et sterkt fokus på språkopplæring i alle fag, og elevene får, i likskap med grunnskolen, innsikt i utdanningssystemet og ulike yrkesmuligheter gjennom faget utdanningsvalg.

For å oppnå fullført og bestått videregående opplæring på tilnærmet normert tid, er det nødvendig med styrket opplæring i norsk. Det vil også være et fokus på individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) slik at hver enkelt elev i målgruppen føler mestring og motivasjon for å gjennomføre og bestå opplæringen. Og videre være forberedt til enten gå videre på høyere utdanning eller få fagkompetanse via lærekontrakt.

For å ivareta alle behov hos elever med flyktningbakgrunn, er et tett samarbeid med integreringstjenesten i kommunene avgjørende, særlig i spørsmål knytt til Lånekassen/økonomi, familiesituasjon og helse.

Mål:

- Hver enkelt elev i målgruppen føler mestring og motivasjon for å gjennomføre og bestå opplæringen
- Videreutvikling av et inkluderende skolemiljø slik alle elever føler tilhørighet

Tiltak:

- Styrke norskopplæringen i samarbeide med Voksenopplæringen
- Etablere språkpartnere/mentorer blant elever i ordinære klasser for jevnlig språktrening i hverdagslige og faglige sammenhenger
- Ha fokus på mangfold og antirasisme i skolens handlingsplan og i undervisningen
- Veilede elever systematisk om videre utdanningsløp og yrkesmuligheter, inkludert hjelp med søknader og utdanningsvalg
- Etablere et inkluderingsutvalg med representanter fra kombinasjonsprogram og ordinære klasser under elevrådet
- Utvikle samarbeidet mellom integreringstjenesten og videregående skole

Hallingdal Karrieresenter

Fylkeskommunen har ansvar for karriereveiledning for flyktninger. Denne veiledningen blir gjennomført før oppstart i introduksjonsprogrammet og blir bestilt av integreringstjenesten i kommunen etter behov. Hensikten er å tidlig orientere flyktningen om muligheter i arbeid og utdanning, avdekke egen kompetanse og måter kompetansen kan nyttes i kommunens næringsliv.

En del flyktninger nyter karrieresenteret når introduksjonsprogrammet nærmer seg slutten. Da søker de informasjon om arbeidsmarkedet og videregående opplæring for voksne.

Mål:

- Felles kompetanseheving, utvikling av samarbeidet, bedre koordinering av tjenestene

Tiltak:

- Etablere fellesarena for koordinering og tjenesteutvikling mellom karrieresenter, integreringstjenesten og Nav

Kulturetaten

Flyktninger kan møte utfordringer når de skal integreres i et nytt samfunn. For å støtte dem i denne prosessen, er det viktig å tilby tilpassede kulturelle og sosiale aktiviteter. Gjennom

samarbeid med biblioteket, kulturskolen og frivillige lag og organisasjoner kan vi skape trygge og inkluderende arenaer. Disse tilbudene bidrar stekt til at vi lykkes med god integrering. Gjennom det gir vi flyktninger muligheter til å delta aktivt i lokalsamfunnet.

Bibliotek

Mål:

- Bruke biblioteket som en integreringsarena

Tiltak:

- Tilby bøker og media på flere språk
- Organisere språkkafeer i samarbeid med Frivilligsentralen
- Arrangere konserter, bokpresentasjoner, forfatterbesøk og foredrag
- Tøyveske-bibliotek, tøyvesker med barnebøker som foresatte og barn enkelt kan låne med seg hjem
- Tilpassa formidling i skolebiblioteket

Barn & Unge

Det er viktig at barn og unge av flyktninger får delta både i organisert og egenorganisert aktivitet på fritiden. Økonomi eller foreldrenes ressurser skal ikke hindre deltagelse hverken for kulturskolen, fritidsklubben eller deltagelse i ulike lag og organisasjoner.

Mål:

- Få størst mulig andel av flyktninger inn i organisert og uorganisert aktivitet
- Fremme vennskap og nettverk mellom flyktninger, innvandrere og lokalbefolkningen

Tiltak

- Kartlegge behov for transport til aktiviteter for eksempel Nabogo eller annen transporttjeneste
- Vurdere behov for økonomisk støtte til ulike aktiviteter
- Tilby gratisplasser i kulturskolen
- Integrere språklæring i kunst- og musikkundervisning i kulturskolen
- Gjøre BUA kjent for nyankomne
- Informere foreldre om tilskuddsmidler til dekking av utgifter til fritidsaktiviteter
- Vurdere behov for språkstøtte
- Muntlig kommunikasjon (en til en) med støtte av visuelle hjelpemidler som bilder med kort tekst og videoer
- Organisere kulturarrangement for å lære om norsk kultur og dele flyktningens kultur
- Tilby kurs i traumebevisst omsorg og psykososial støtte for frivillige
- Ha regelmessige møter mellom frivilligsentralen, skole/barnehage og integreringstjenesten for å koordinere innsatsen
- Vurdere å bruke aktivitetsfaddere

5 Vedlegg

Vedlegg 1: Lov- og forskriftsbestemte virkemidler for integrering av flyktninger

Virkemiddel	Beskrivelse	Lovgrunnlag
-------------	-------------	-------------

Introduksjonsprogram	Individuelt tilpasset program med opplæring og arbeidstrening	Integreringsloven
Norskopplæring og samfunnskunnskap	Rett og plikt til opplæring i norsk og kunnskap om det norske samfunnet	Integreringsloven
Individuell plan (IP)	Plan for kvalifiseringsløpet, basert på kartlegging av kompetanse og mål	Integreringsloven
Introduksjonsstønad	Økonomisk støtte under deltakelse i introduksjonsprogrammet	Integreringsloven
Kvalifisering gjennom NAV	Oppfølging, arbeidspraksis og tiltak for å komme i jobb	Sosialtjenesteloven og NAV-loven
Sosialhjelp ved behov	Midlertidig økonomisk bistand ved manglende inntekt	Sosialtjenesteloven
Tilgang til skole og barnehage	Barns rett til utdanning og barnehageplass – uavhengig av botid	Opplæringsloven, Barnehageloven
Tverrsektorielt samarbeid	Samhandling mellom integreringstjeneste, NAV, skole, helse og frivillighet	Prinsippet om sektoransvar
Kollektiv beskyttelse	Midlertidig beskyttelse for større grupper – rask bosetting og tilpasset integrering	Utlendingsloven + Integreringsloven
Frivillig deltakelse og hverdagsintegrering	Aktiv innsats fra sivilsamfunn, lag, organisasjoner og nabolag	Uformelt, men støttet av nasjonal integreringsstrategi

Oversikt over lover og forskrifter – bosetting og integrering av flyktninger

Lov/Forskrift	Innhold og relevans
Integreringsloven LOV-2020-11-06-127 Loven forventes endret ila sommeren 2025 etter Prop. 81 L (2024–2025) Endringer i integreringsloven mv. (økt arbeidsretting og formell opplæring i introduksjonsprogrammet)	Regulerer introduksjonsprogram, norskopplæring og individuell plan. Hovedlov for bosetting og kvalifisering.
Utlendingsloven LOV-2008-05-15-35	Gir rettsgrunnlag for opphold, flyktningstatus og bosetting. Viktig for forståelse av målgruppen.
Sosialtjenesteloven LOV-2009-12-18-131	Regulerer økonomisk sosialhjelp og midlertidig bolig. Gjelder alle med behov for livsopphold, også flyktninger.
Forvaltningsloven LOV-1967-02-10	Regulerer saksbehandling, vedtak og rettssikkerhet i offentlig forvaltning.

	Gjelder alle tjenester i integreringsarbeidet.
Folketrygdloven LOV-1997-02-28-19	Regulerer trygdeytelser som barnetrygd, sykepenger og foreldrepenger. Viktig for økonomisk trygghet etter bosetting.
Opplæringsloven LOV-1998-07-17-61	Gjelder barns og voksnes rett og plikt til opplæring. Regulerer tilbud til elever med kort botid, herunder rett til morsmålsopplæring
Barnehageloven LOV-2005-06-17-64	Regulerer barns rett til barnehageplass. Grunnlag for tidlig språkstimulering og integrering.
Forskrift om introduksjonsprogram og norskopplæring	Utfyller integreringsloven. Gir detaljerte regler for gjennomføring, innhold og varighet av programmet.
Forskrift om bosetting av flyktninger etter avtale med IMDi	Regulerer kommunens bosettingsansvar i samarbeid med IMDi.
Lov om introduksjonsstønad (nå del av Integreringsloven)	Gir rett til økonomisk ytelse for deltakere i introduksjonsprogrammet.
Regler om kollektiv beskyttelse (midlertidig kollektiv beskyttelse)	Gjelder personer fra bestemte land eller konfliktsituasjoner (f.eks. Ukraina) som får midlertidig opphold i Norge uten individuell asylbehandling. Gir rett til introduksjonsprogram, norskopplæring og kommunal bosetting etter integreringsloven, men med særskilte tilpasninger.

Vedlegg 2 Tilskuddssatser, virkemiddel og mål

Hva tilskuddet skal dekke

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger. Det skal bidra til at flyktningene snarest mulig kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet. I tillegg til introduksjonstilskuddet finnes følgende når aktuelt:

- Tilskudd for enslige mindreårige flyktninger
- Tilskudd for flyktninger med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker
- Tilskudd til norskopplæring for voksne innvandrere
- Tilskudd til opplæring i norsk, norsk kultur og norske verdier for asylsøkere
- Tilskudd til kvalifisering for beboere i integreringsmottak
- Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Bruk av tilskudd, rapportering og kontroll

Personer som kommunen får integreringstilskudd for skal motta samme tjenestetilbud i kommunen som øvrige innbyggere. Mange vil i tillegg ha rett på introduksjonsprogram. Integreringstilskuddet skal gi kommunene en rimelig dekning av deres gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og de neste fire årene. Det er ment å finansiere blant annet:

- Innvandrers- og flyktningkontortjenester
- Bolig- og boligadministrasjonstjenester

- Introduksjonsprogram/introduksjonsstønad
- Sysselsettingstiltak
- Yrkeskvalifisering og arbeidstrening
- Sosialkontor/sosialtjenester
- Barne- og ungdomsvernstjenester
- Tolketjenester
- Barnehagetjenester
- Integreringstiltak i grunnskolen
- Utgifter til den kommunale helsetjenesten
- Kultur og ungdomstiltak

Tilskuddet blir utbetalt uavhengig av hvilke behov den enkelte flyktning måtte ha for oppfølging, tiltak og tilrettelegging i kommunen. Tilskuddet er ikke øremerket bortsett fra barnehagetilskudd som blir utbetalt en gang. Det er også mulig å søke om ekstra tilskudd for personer med særskilt behov.

Satser for integreringstilskudd 2025

Tilskudd	Bosettingsår	Sum
Integreringstilskudd	År 1 (2025)	250 500 kroner (enslige voksne)
Integreringstilskudd	År 1 (2025)	202 000 kroner (voksne)*
Integreringstilskudd	År 1 (2025)	194 300 kroner (enslige mindreårige)**
Integreringstilskudd	År 1 (2025)	202 000 kroner (barn)*
Integreringstilskudd	År 2 (2024)	259 200 kroner
Integreringstilskudd	År 3 (2023)	184 300 kroner
Integreringstilskudd	År 4 (2022)	91 400 kroner
Integreringstilskudd	År 5 (2021)	74 800 kroner
Barnehagetilskudd	År 1 (2025)	28 900 kroner (engangstilskudd)
Eldretilskudd	År 1 (2025)	187 600 kroner (engangstilskudd)

* Personer regnes som voksne fra og med det året de fyller 18 år.

** Enslige mindreårige flyktninger utløser integreringstilskudd år 1 med sats for enslige mindreårige flyktninger. Dette gjelder også enslige mindreårige flyktninger som har fylt 18 år ved bosetting.